

vestros anteriores confugerunt, ita nunc quamvis parvi et indigni ad vos confugium facimus; et ideo et sacerdotem Jacobum ad vos misimus, ut eum nobis ordinando solatium præbeatis. » Quem predictus pontifex in nostro monasterio, quousque de fide catholica probaretur, misit; at ³⁹⁵ ubi eum orthodoxum repperit, consecrans archiepiscopum, eum cum privilegio ad propria remisit. Simulque de Hispania temporibus Johannis papæ, filii Alberici, quem vos incongrue derogastis, Julianus Cordubensis archiepiscopus de multis et de difficilioribus causis epistolam cum legatis mittens, consilium petens, non interrogans, quis aut qualis fuisset, sed venerationem præbens apostolicæ sedi, quod sibi utile erat quæsivit. Ex qua re cognoscite, Romanam ecclesiam adhuc ab omnibus ecclesiis **B** honorari et venerari, solummodo a vobis detrabi et dehonoriari ³⁹⁶. Dicitis quod Deo, non apostolico mandaretis, et vobis responsum non dedisset. Notum est omnibus, quia in tanta tribulatione et oppressione a Crescentio.... ³⁹⁷ nunc positus fuit, ut quando voluit et qualiter voluit, nec vobis nec aliis responsum dare potuit; sed tamen citius quam potuit nos ad investigandam et inquirendam vestram causam direxit. At ubi Aquis venimus, jam eum depositum invenimus, et neque aliquod responsum a vobis

habere potuimus. Nobis vero reversis domum, apostolicus vos Romam invitavit; nec tamen ad eum venire voluistis (44). Et quia in itinere positus, non ut voluimus, sed ut potuimus, scripsimus, nunc ad vestram synodum revertimur, quæ a vobis est venerata et laudata, a cunctis vero, qui audiunt, depravata et vituperata. Quis fidelium æquis auribus audire potest, archiepiscopum per fidem deceptum et in carcere diu maceratum, et sic nudum vinctum, cum multitudine strepentium militum ad synodum ductum, uno teste dampnatum? Quis talia audire vestram synodum non maledicit? Neque ut in vestro libello habetur, ter quaterque ³⁹⁸ se culpabilem negantem esse, nullus vestrum eum audire voluit, sed cum uno presbitero eum dampnastis; quod omni auctoritate prohibetur. Quod nullius honoris, nullius dignitatis sit contra quem libellum laicum, unum testimonium credere debere: quanto magis adversus archiepiscopum! Quia vero dicitis, ipsum se accusasse et confessum fuisse, considerate, si fuit recipienda talis confessio? Nam ut in vestro libello habetur, dicebatis ei: *Pete veniam ut vita tibi concedatur*. O inutilis confessio! Ac si ei diceretur: *Nisi dixeris quæ volumus, vivere non poteris*. Ecce Arnulfus archiepiscopus ut patriarcha Joseph captus et in lacum missus, timens mori negavit ³⁹⁹.

VARIÆ LECTIONES.

³⁹⁵ aut c. ³⁹⁶ honestari c. ³⁹⁷ duo vel. tres litteræ exesæ; an consule? ³⁹⁸ littera a exesa est. ³⁹⁹ II desinit pagina; sequens codicis quæ est ultima, theologica quædam continet, alia manu scripta.

NOTÆ.

(44) Cf. Hugonis litteras ad papam ex cod. Lugdunensi in edit. Francofurtana synodi Remensis p. 149

ACTA CONCILII MOSOMENSIS

AUCTORE GERBERTO ARCHIEPISCOPO.

(Ann. 995, Jun. 2.)

[Apud Pertz, *Monumenta Germaniæ historica*, Script. tom. III, pag. 690.]

CONCILIIUM MOSOMENSE ³⁰⁰

Anno ab incarnatione Domini 995, indictione VIII, a papa Johanne synodus denunciata est habenda in parrocchia Remensi metropoli. Itaque IV Nonas Junii convenientibus Mosomum venerabilissimis episcopis Liudolfo ³⁰¹ Treverensi, Aymone ³⁰² Verdunensi, Notkero ³⁰³ Leodicensi, Suitgero ³⁰⁴ civitatis Minigardevurdæ, Leo abbas manasterii sancti Bonifacii urbis Romæ vicem agens domni Johannis papæ, medius inter eos consedit, in ecclesia beatæ Dei genetricis Mariæ; atque in eorum prospectu Gerbertus Remorum archiepiscopus, pro sua ordinatione rationem redditurus. Interfuerunt etiam huic concilio diversarum urbium abbates non igno-

C biles, sed vita, moribus et scientia inter suos præclari. Ex laicis quoque admissi sunt Godefridus comes et reliqui. Facto itaque silentio, cunctis residentibus qui aderant. Aymo episcopus surrexit et Gallice concionatus est, domnum Johannem papam episcopos Galliarum causa synodi ad Aquasgrani palatii invitasse, et eos illo venire noluisse. Item invitasse ad Urbem, et eos non venisse. Nunc pro sua sollicitudine in Remensi provincia concilium statuisset, et quæ de Arnulfi dejectione et Gerberti promotione contraria sibi dicerentur per suum vicarium velle cognoscere. Post hæc protulit epistolam plumbeo sigillo munitam. Quam dissolvens, coram omnibus recitavit hoc modo se

VARIÆ LECTIONES.

³⁰⁰ MOSONSE c. ³⁰¹ L. c. ³⁰² A. c. ³⁰³ N. c. ³⁰⁴ S. c.

habentem : *Johannes episcopus servus servorum Dei. A* omnibus archiepiscopis Galliarum salutem et apostolicam benedictionem, et reliqua. Hac epistola recitata, surrexit Gerbertus Remorum archiepiscopus, et hanc orationem subintulit.

Exordium : *Semper quidem* (vide Patrologiæ tom. CXXXVIII, col. 166), usque *in commune oramus.*

Hanc orationem Gerbertus finiens, Leoni abbati scriptam protulit ²⁰⁵, et epistolam papæ recepit, atque ita resedit. Tum episcopi a concilio secedunt, et comitem Godefridum consultationibus suis adhibent. Post hæc Gerbertum ad se vocant, et Leonis abbatis monachum Johannem ad reges Francorum cum omni honore deduci faciat, orant et obtinent. Deinde Kalendis Julii Remis habendam synodum denuntiant. Jam synodus soluta esse videbatur, cum ^B ecce Gerbertus ²⁰⁶ episcopus legatos episcopos accipit tanquam a parte Leonis, ut a divino officio usque ad denuntiatam synodum abstineat. Qui cum

renueret. in præsentia ipsius Leonis perventum est. Ibi brevis commemorat, non esse in potestate cujusquam episcopi vel patriarchæ vel apostolici, quemquam fidelium a communione remove, nisi sponte confessum vel convictum, vel ad concilium venire nolentem. Sibi autem nichil horum ob stare, quippe qui nec confessus nec convictus sit, et qui solus de Gallia ad concilium venerit. Non ergo se suo judicio dampnaturum, qui in nullo genere oppositorum sibi male conscius sit. Sed modestia et probitate domni Liodulfi Treverensis archiepiscopi conventus et fraterne commonitus, ne occasionem scandali suis emulis daret, quasi jussionibus domni apostolici resultare vellet, sub nomine obedientiæ, ut a missarum tantummodo celebritate abstineret, acquievit, usque ad proximas Kalendas Julias, quo tempore altera synodus indicta erat. Et sic discessum est.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰⁵ porrexit in marg. ²⁰⁶ girbertus c.

ACTA CONCILII CAUSEIENSIS

AUCTORE GERBERTO ARCHIEPISCOPO.

(Anno 995.)

[Apud. Pertz, *Monumenta Germaniæ historica*, Script. tom. III, pag. 691.]

ORATIO EPISCOPORUM HABITA IN CONCILIO CAUSEIO ^C IN PRÆSENTIA LEONIS ABBATIS LEGATI PAPÆ JOHANNIS.

Exordium. — Impleta sunt vota nostra, reverentissimi Patres, quia totius Galliæ episcopis in caritate conjunctis, apostolica sedes cœtui nostro præsidet per venerabilem abbatem et monachum Leo. In quo simul et in nobis eam prudentiam morumque probitatem esse confidimus, ut quæ probabiliter et necessario demonstravimus, non in statera dolosa et iniqua, sed in equa et rationabili lance appensa fuisse gaudeamus, juxta illud beati Augustini in *secundo libro de baptismo* : *Non offeramus, inquit, tateras dolosas, ubi appendamus quod volumus set quomodo volumus tota die dimittamus pro arbitrio nostro, dicentes : Hoc grave, hoc leve est !* ^D *Sed offeramus divinam stateram de Scripturis sanctis tamquam ²⁰⁷ de thesauris Dominicis, et in illa quid sit gravius appendamus, immo non appendamus, sed appensa a Domino recognoscamus.* Nimirum hic vir sanctus et sapiens hoc intelligere videtur, non ex hominum voluntario sed potius ex divino judicio majora vel minora habenda esse peccata. Neque enim dissimulando quodlibet illud peccatum tacuerimus, ideo illud peccatum non est ! Nec si dijudicare noluerimus, ideo ante oculos

divinæ majestatis minus est ? Non. Proinde pensate venerandi patres et fratres, quid nobis in causa Arnulfi judicandum fuerit, quem ante Dei et hominum oculos in immanum barathrum cecidisse constabat qui se ipsum proprio ore dampnabat, cujus pro rebellionem et contumacia Africana concilia omne jus ademerant. Pensate, inquam, quid pro pereuntis populi salute, qui in totius regni discrimine melius et utilius fieri potuerit, quam ut, tirauno excluso utilis populo et regno constitueretur pastor. Quod et populi quies et regni soliditas consecuta est. Sed ecce ex adverso hostis humani generis per organa sua proloquitur : Non hoc fieri licuit sine sedis apostolicæ auctoritate, non sine presente legato non nisi ab Arnulfo recepta ecclesia.

Reprehensio et confirmatio alternatim digesta. — Hæccine est auctoritas, ut innumerabilis multitudo hominum assidue pereat ? Nullus Romanus, etiam invitatus multumque rogatus, subveniat ? Et qui potest, nisi præsentem Romano nec audeat nec præsumat ? Omittimus itinerum difficultates ; sumptuum indigentiam, prudentis legati inopiam ; et jam cum Romam ventum fuerit, non apostolicæ sed liberum licebit proferre judicium, sed quod aut tentum obtinere poterit apud Crescentium, dia-

VARIÆ LECTIONES.

²⁰⁷ tamque codex.